

Opinnäytetyö (AMK)

Medianomi (elokuva)

2023

Misto Jaakkonen

”Niinpä”

Huumori televisiosarjassa Raid

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Medianomi (elokuva)

2023 | 20 sivua

Misto Jaakkonen

”Niinpä”

Huumori televisiosarjassa Raid

Opinnäytetyössä tavoitteena oli tutkia, millaiset asiat saavat aikaan huumoria suomalaisessa rikossarjassa Raid vuodelta 2000. Huumoria tutkittiin valitsemalla kolme kohtausta ja analysoimalla ne erityisesti käsikirjoittamisen kannalta. Analysoitavat kohtaukset olivat toisesta, neljännessä ja kahdeksannesta jaksosta. Analysoinnin keinona on lähiluku.

Huumorin suurimmat syyt olivat koomiset perustilanteet kuten väärinymmärrys ja ristiriita, mutta myös hahmoihin perustuva huumori. Tähän voi lukea muun muassa hahmoille tyypillisen oman huumorin ja sopimattoman käytöksen. Huumorinlajien ymmärryksen apuna oli erityisesti filosofian tutkijan Jarno Hietalahden teos *Huumorin ja naurun filosofia* (2018). Muuna apuna oli esimerkiksi käsikirjoittamisoppaat ja huumoria käsittelevä tietokirjallisuus.

Asiasanat:

Televisiosarjat, rikossarjat, huumori, lähiluku.

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Film and media

2023 | 20

Misto Jaakkonen

“Niinpä”

Humour in the television series *Raid*

The goal of this thesis was to see what kind of things create the humour in the Finnish crime show *Raid* from the year 2000. The humour was studied by choosing three scenes that were analysed specifically regarding the writing. The scenes analysed were from the second, fourth and eighth episodes. The method for the analysis is close reading.

The biggest causes of the humour were typical comedic situations like a contradiction or a misunderstanding, but also humour based on the characters. This includes the characters' own sense of humour, but also their inappropriate behaviour. The different types of humour were identified with the help of the work by Jarno Hietalahti: *Huumorin ja naurun filosofia* (2018). Other sources include guides for screenwriting and non-fiction regarding humour.

Keywords:

Television series, crime series, humour, close reading.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	5
2 Pattitilanne vessassa	6
2.1 Perustelut kohtauksen valinnalle	6
2.2 Kohtaus	6
2.3 Kohtauksen huumorin analyysi	7
3 Bosse ja Roobert	11
3.1 Perustelut kohtauksen valintaan	11
3.2 Kohtaus	11
3.3 Kohtauksen huumorin analyysi	12
4 Työttömät	14
4.1 Perustelut jakson valintaan	14
4.2 Kohtaus	14
4.3 Kohtauksen huumorin analyysi	15
5 Huumori sarjassa, joka ei ole komedia	18
6 Lähdeluettelo	22

1 Johdanto

Kuten amerikkalainen humoristi ja kolumnisti Robert Benchley on sanonut, huumorin analysoiminen on huumorintajuttomien ihmisten ajanvietettä (Vacklin ja Rosenvall 2015). Kun huumoria lähtee tutkimaan liian tarkasti, mikään ei ole enää hauskaa. Otan silti sen riskin.

Tässä opinnäytetyössä analysoin huumoria suomalaisessa rikossarjassa ”Raid” vuodelta 2000. Raid on genreltään rikosdraamaa, eikä komedia, mutta sarjassa on mielestäni merkillistä huumoria. Se erottuu muista suomalaisista sarjoista. Mutta miksi? Minkä takia Raid on hauska? Millaista sen huumori on? Mikä naurattaa tai huvittaa katsojia? Näihin kysymyksiin aion etsiä vastaukset.

Valitsen sarjasta kolme erillistä kohtausta, ja perustelen valintani. Kohtaukset ovat kaikki eri jaksoista, toisesta, neljännessä ja kahdeksannesta jaksosta. Käyn ensin kohtauksen tapahtumat läpi, erityisesti käsikirjoituksen kannalta. En käy kaikkea dialogia läpi tarkasti, mutta nostan esiin huumorin kannalta merkittävänä pitämäni repliikit. Sen jälkeen analysoin, mikä kohtauksessa oli hauskaa, ja miksi. Käytän apunani oman tulkintani ja analyysini lisäksi muuta kirjallisuutta. Tähän kuuluvat huumoria käsittelevä tietokirjallisuus, sekä käsikirjoittamisoppaat.

2 Pattitilanne vessassa

2.1 Perustelut kohtauksen valinnalle

Kyseessä on toisen jakson ensimmäinen kohtaus.

Valitsin kohtauksen, koska se on sarjan alkupuolelta. Sarjan kaksi päähenkilöä, Raid ja komisario Eero Jansson, puhuvat siinä keskenään ensimmäistä kertaa. Lisäksi kohtauksessa on mukana vanhempi konstaapeli "Hopo" Huusko.

Kohtauksessa on myös vahva jännite. Huumori hahmojen välillä keventää ja vapauttaa jännitettä.

2.2 Kohtaus

Kohtaus jatkuu suoraan siitä, mihin ensimmäinen jakso päättyi. Rekkakuski Ratumies (Markku Maalismaa) on lavuaarilla pesemässä käsiä, ja hanasta valuu vettä. Komisario Eero Jansson (Oiva Lohtander) ja vanhempi konstaapeli Hannu "Hopo" Huusko (Pekka Huotari) osoittavat Raidia (Kai Lehtinen) aseella. Raid osoittaa Janssonia omalla aseellaan. Tämä on ensimmäinen kerta, kun Jansson ja Raid kohtaavat, joten jännite on korkea. Hopolla on housut nilkoissa.

Asetelma kestää pitkään. Jännite raukeaa, kun Jansson toteaa: "Jotkut on seisoneet näin viikonkin". Kaikki kolme laskevat aseensa. Rekkakuski lähtee vaivihkaa vessasta, jättäen poliisit ja Raidin kolmestaan.

Hopo kertoo Raidille, että he ovat poliiseja samalla, kun hän nostaa housujaan. Raid vastaa: "Arvasin kalsareista."

Raid näyttää aseenkantolupansa pyynnöstä.

JANSSON: "Sinä olet mies, jota sanotaan Raidiksi."

RAID: "Niinpä."

JANSSON: "Mitä mies, jota sanotaan Raidiksi, tekee juuri tässä paskahuussissa?"

RAID: "Intiimi kysymys."

Jansson ja Hopo kuulustelevat, missä Raid oli Pasilassa tapahtuneen murhan aikaan. Jansson sanoo, että Raid nousi epäillyksi, ja kysyy, haluaako Raid tietää, keiden muiden nimiä nousi ylös. Raid vastaa: "Jari Sillanpää".

Jansson kertoo, että myös Hammarin nimi nousi ylös epäiltyjä etsiessä. Raid antaa yhteystietonsa ja lähtee. Hopo ja Jansson päättävät lähteä etsimään rekkakuskia.

2.3 Kohtauksen huumorin analyysi

Kohtauksessa huumoria syntyy siitä, miten jännittynyt tilanne laukeaa katsojalle alustavasti, kun paljastetaan Hopon housujen olevan nilkoissa. Kontrasti Hopon vakavan, päättäväisen ilmeen ja housuttomuuden välillä on ristiriidassa herkullisella tavalla.

Sen jälkeen Janssonin repliikki "jotkut on seisonut näin viikonkin" korostaa tilannetta ja tilanteen luonnetta. He ovat pattitilanteessa, josta ei ole tietä ulos. Janssonin tapa ilmaista asia on miltei kepeä. Kevyt tapa jutella on ristiriidassa itse tilanteen suhteen – miehet osoittelevat toisiaan aseilla. Kaikkien henget ovat uhattuna, mutta silti hahmoilla on aikaa sanoa jotain nokkelaa muina miehinä, kuin tilanne olisi arkipäiväinen. Ja ehkä se onkin, kun kyseessä on kaksi poliisia ja yksi ammattirikollinen. Keventävä huumori sopii yhteen genren kanssa. Rikossarjassa aseilla osoittelu on arkipäivää. Hahmot voivat myös puhua tilanteesta kuin he olisivat olleet siinä sata kertaa. Tämä tuskin on ensimmäinen tai viimeinen kerta, kun he ovat tässä tilanteessa.

Tämä sopii huumorin huojennusteoriaan, jossa jännite laukeaa ja kehoon muodostunut jännitys pääsee purkautumaan naurun muodossa (Hietalahti 2018). Näin se toimii katsojille, mutta ei niinkään hahmoille. Kukaan hahmoista ei naura ääneen, koska heille jännite on yhä olemassa, vaikka sekä Hopo että Jansson ovat saaneet tilanteen katsojalle hieman rennommaksi.

Tilanteessa Hopo yrittää olla uskottava ja uhkaava poliisi siitä huolimatta, että hän on kalsareillaan kohtauksen alkaessa. Tästä ristiriidasta syntyy huumoria, mutta tietenkin huumorin voi selittää yksinkertaisemmin: on hauskaa, että joku on nolosti housut nilkoissa. Tähän voi hyvin soveltaa ylemmyysteoriaa, jossa nauretaan ihmisille, joilla menee huonommin kuin itsellä (Hietalahti 2018). Näemme Hopon nolossa tilanteessa, ajatellaan hänellä menevän huonommin kuin meillä, ja se naurattaa.

Ja tällainen nolo tilanne olisi hauska, vaikka tilanne ei olisi niin vakava. Tilanteen vakavuus kuitenkin vain korostaa hetken huvittavuutta. Miten poliisin voi ottaa vakavasti, jos tällä on housut nilkoissa? Raid jopa kommentoi asiaa, vaikka siitä ei ole kauaa, kun Hopo tähtäsi aseellaan Raidiin. Auktoriteetti naurunalaisena on hauskaa, koska se vie kaiken uskottavuuden hahmolta. Erityisesti Janssonin ja Hopon vastakkainasettelu korostaa Hopon noloa tilannetta, koska Jansson pysyy arvokkaana.

Janssonin tunnistaessa Raidin, Raidin vastaus on ”niinpä”. Toisen jakson alussa se ei välttämättä ole toistunut vielä niin paljon, mutta ”niinpä” on melkein kuin Raidin iskulause. ”Niinpä” on hokemana huvittava, koska se on niin lyhyt ja mitään sanomaton. Se ei ole amerikkalaisen toimintasankarin iskevä, naseva repliikki, jota voi lainata arkisessa keskustelussa niin, että muut tajuaavat sen olevan lainaus. ”Niinpä” kertoo kuitenkin paljon Raidista hahmona, koska siinä on tietynlainen asenne.

JANSSON: ”Sinä olet mies, jota sanotaan Raidiksi.”

RAID: ”Niinpä.”

”Niinpä” on vastauksena Janssonin kysymykseen aivan erilainen kuin ”kyllä”, ”joo” tai vaikkapa ”jep”. Se ei myöskään ole kieltävä vastaus. Omaan korvaani se kuulostaa kuin Jansson olisi sanonut jotain yleistä tietoa tai vaikkapa oman mielipiteensä, johon Raid vastaa ”niinpä”. Se on vähän kuin Raid sanoisi ”sinäpä sen sanoit”, vahvistamatta suoraan olevansa samaa mieltä. Raid ei suoraan myönnä olevansa Raid. Onko se Raidin sarkastista nokkeluutta vai onko se tapa? Raid on kuitenkin rikollinen. Hänen töissään on ehkä ihan

viisasta olla myöntämättä asioita suoraan. Mutta huumoria analysoidessa ”niinpä” on outo tapa myöntää tai olla myöntämättä oma henkilöllisyys.

Jansson kysyy, ”mitä mies, jota kutsutaan Raidiksi, tekee tässä paskahuussissa”. Paskahuussi on sanavalintana huvittava, koska se on tietenkin rivo, mutta myös koska se viittaa tietynlaiseen vessaan, ulkokuussiin. Huoltoaseman vessa ei ole ainakaan omissa korvissani huussi. Raidin toteamus ”intiimi kysymys” on hauska, koska se antaa ymmärtää, että Jansson kysyisi Raidin vessatavoista, eikä siitä, miksi Raid on siellä pyssyn kanssa. Tätä voisi kutsua vessahuumoriksi, koska vessa-asiat ja niistä puhuminen huvittavat.

Janssonin kertoessa, että Raid on epäilty, Raid ei hätkähdä. Janssonin pyytää arvaamaan, kenen muun nimi nousi ylös, ja Raidin vastaus on ”Jari Sillanpää”. Vastaus tekee selväksi sen, ettei Raid pidä tilannetta, murhaa tai epäilyjä häntä kohtaan vakavana. Heittoa voi verrata taas yhteen huumorinteoriaan: yhteensopimattomuusteoriaan. Sen mukaan ihmisten mielessä maailmassa on tietyt säännöt ja kaavat. Huumoria syntyy siitä, kun odotukset eivät käykään toteen, ja tapahtuu jotain ihan muuta. (Hietalahti 2018) Tässä tilanteessa popkulttuuriviittaus Raidin suusta tuntuu melkein väärältä. Katsoja tuskin odottaa Raidin puhuvan Jari Sillanpäästä. Onko Raid meidän silmissämme mies, joka miettii Jari Sillanpäästä niin paljon, että vastaus tuli niin nopeasti?

Lisäksi aika on myös muokannut vastauksen luonnetta. Vuonna 2000 Sillanpää oli ehkä ajankohtaisempi viittaus, vuonna 2023 kohtausta kuunnellessa se on vielä hauskenempi, koska se ei ole enää erityisen ajankohtaista.

Toki myös vuonna 2023 viittauksessa on synkempikin puoli. Mitä katsojat ajattelivat vuonna 2000 sitä, että Sillanpään nimi heitettiin ulos vitsillä tällaisessa kontekstissa? Oliko repliikki hauska sen takia, että Sillanpää ei voisi epäillä rikoksista? Oliko se hauska vain, koska se oli viittaus julkkikseen? Nykyhetkessä katsojalla saattaa olla kuitenkin tuoreena mielessään Sillanpään saamat tuomiot huumeista (Ranta 11.6.2018) ja sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämisestä (Rautio 30.3.2020). Vuonna 2023 Sillanpään nimi voi tuntua enemmän osuvalta, jos hänet yhdistää mielessään muutenkin

rikoksiin. Silti molemmissa tapauksissa tunnetun laulajan nimen heittäminen tällaisessa kontekstissa saattaa kuulostaa sopimattomalta.

3 Bosse ja Roobert

3.1 Perustelut kohtauksen valintaan

Kohtaus on neljännessä jaksossa, eli lähellä sarjan puoliväliä.

Valitsin kohtauksen, koska Bosse ja Roobert ovat sivuhahmoja, jotka tuodaan helposti naurunalaiseksi kohtauksissa, joissa he ovat. Lisäksi kohtauksessa näytetään mielestäni loistavasti Janssonin kuivaa huumoria.

3.2 Kohtaus

Jansson ajaa Espoon erikoistalousalueelle katsomaan liikemies Hallvikia. Hän vain nojaa aitaan ja katsoo Hallvikin taloa, ja miten kuski putsaa pihassa autoa. Kaksi poliisia Espoon poliisista, Bosse Blomqvist (Antti Pääkkönen) ja Roobert Blomqvist (Seppo Pääkkönen) saapuvat paikalle. He kysyvät, mitä Jansson puuhaa, ja Jansson toteaa: "Paskaaks se teille kuuluu".

Bosse toteaa, että Janssonin autossa on kesärenkaat. Roobert yrittää uudestaan kysyä, mitä Jansson tekee. Jansson ilmoittaa liikkuvansa virka-asiolla, selittämättä sitä sen enempää. Bosse tarkastelee yhä Janssonin autoa ja huomauttaa poliisiradiosta. Jansson otetaan kiinni ja hänen käsketään laittaa kädet konepellille. Roobert alkaa suorittaa ruumiintarkastusta. Bosse ottaa yhteyttä poliiseihin ja kysyy Jansson rekisterikilven numerolla auton omistajaa.

Hallvikia (Risto Aaltonen) kuljettanut auto ajaa paikalle. Hallvik avaa ikkunan ja kysyy, mikä on hätänä. Roobert sanoo, että Jansson liikkui epäilyttävästi Hallvikin ovella, ja varmistaa, ettei Janssonilla ole murtosuunnitelmia. Bosse tulee pyytämään Roobertia arvaamaan, kuka omistaa Janssonin auton. Roobert käskee tätä odottamaan. Hallvik toteaa nuivasti, että kansalaiset saavat täällä täyden vastineen veromarkoilleen. Jansson kohottaa päänsä ja kysyy: "Mille veromarkoille?"

Hallvik tunnistaa Janssonin. Hallvik sanoo, että Bossella ja Roobertilla on väärä mies, koska Jansson on helsinkiläinen komisario. Roobert kysyy, miksei Jansson kertonut, ja Jansson vastaa: "Ei huvittanut."

3.3 Kohtauksen huumorin analyysi

Iso osa kohtauksen huumorista tulee Janssonin kuivista vastauksista. Ne tarkoituksella provosoivat Espoon poliiseja. Erityisesti hänen vastauksistaan erottuu, miten hän sanoo liikkuvansa virka-asioilla. Katsojat tietävät hänen puhuvan totta. Jansson sanoo sen kuitenkin niin epämääräisesti, että se saa hänet näyttämään epäilyttävämmältä kuin hän on.

Katsojat näkevät, miten poliisit tarkastelevat Janssonin autoa, joka mitä ilmeisimmin on Helsingin poliisilaitoksen omistuksessa. Bosse huomaa poliisiradion ennen kuin saa tietää, kuka auton omistaa. Silti kumpikaan poliiseista ei ajattele, että autolla paikalle saapunut Jansson saattaisi olla poliisi. Mitä pitempään väärinymmärrys kestää, sitä hauskemmasi se kasvaa.

Evan S. Smith määrittelemistä tilannekomedian perustilanteista yksi on väärinymmärrys. Väärinymmärrys syntyy silloin, kun hahmo ymmärtää väärin jotain, jonka takia hän joutuu ongelmiin. (Vacklin ja Rosenvall 2015) Raidissa väärinymmärrys on käsitelty hieman eri tavalla kuin tilannekomediassa. Poliisit eivät ymmärrä vahingossa tai tyhmyyttään Janssonia väärin. Kyseessä on väärinymmärrys, joka syntyy, kun Jansson tarkoituksella antaa väärän kuvan. Tilannekomediassa katsojat myös näkisivät kohtauksen todennäköisesti Bossen ja Roobertin näkökulmasta, mutta Raidissa olemme Janssonin kengissä, ja huumori tulee siitä, että tiedämme, mitä Jansson tekee. Tilanteessa on draamallista ironiaa, kun katsoja tietää jotain mitä hahmot eivät (Kinnunen 1994).

Lopussa Jansson kuittaa kaiken sanomalla, ettei häntä huvittanut kertoa olevansa poliisi. Tämä on tyypillistä dialogia Janssonilta. Hän puhuu miltei ilmeettömästi ja kuivasti, eikä hymyllä tai muulla vihjeellä paljasta repliikin olevan vitsi. Silti kontekstissa repliikki on hauska. Miten niin häntä ei huvittanut

kertoa, että hän on poliisi? Onko se tarpeeksi iso syy jättää asia mainitsematta? Yrittämättä kauheasti hän sai Espoon poliisit naurunalaisiksi. Hallvik, iso ja vaikutusvaltainen bisnesmies, joutuu kertomaan Janssonin henkilöllisyydestä Bosselle ja Roobertille. Mitä todennäköisimmin Bosse ja Roobert tiesivät olevansa Hallvikin talon ulkopuolella, ja sen takia panostivat tähän enemmän. Korruptio on kuitenkin iso teema Raidissa. Hallvikin repliikki siitä, miten kansalainen saa verorahoilleen vastiketta kuulostaa siltä, ettei tällainen käytös yllätä häntä.

Poliisit eivät kuitenkaan osoita olevansa häpeissään, eli kohtauksesta puuttuu ikään kuin tämän väärinkäsityksen loppuhuipennus. Roobert ei reagoi muuten kuin kysymällä Janssonilta, miksei hän sanonut. Hän on hyvin ilmeetön, ehkä vain hieman ärtynyt, mutta ei osoita sitäkään suuremmin. Kumpikaan poliiseista ei osoita häpeää, mikä tekee kohtauksesta vähemmän komediallisen. Myötähäpeää ei käytetä niin paljon, että se tekisi kohtauksesta tilannekomediamaisen väärinymmärryskohtauksen. Koska reaktiot ovat niin vähäisiä, se pysyy omassa genressään olemalla silti omalla tavallaan hauska. Jansson on otettu kiinni ja hänelle on suoritettu ruumiintarkastusta, mutta hän ei ole siitä moksiskaan. Poliisit on saatettu naurunalaiseksi, mutta he ovat vain hieman ärsyyntyneitä. Hallvik on juuri todistanut omituista tilannetta, mutta ei reagoi muuten kuin korjaamalla Espoon poliisien oletusta. Sitten siirrytään seuraavaan kohtaukseen, jossa käsitellään juonelle tärkeämpää asiaa.

4 Työttömät

4.1 Perustelut jakson valintaan

Kohtaus on kahdeksannen jakson alkupuolella, eli puolivälin jälkeen.

Valitsin kohtauksen, koska se on yksi niitä, joissa on selkeintä huumoria. Se on myös niitä kohtauksia, joka on ladattu YouTubeen, ja siinä on 17 tuhatta katselukertaa. Se on kohtaus, josta olen puhunut usean ystävän kanssa juuri sen huumorin takia. Kohtauksessa esitellään hahmo, joka on huvittanut meitä suuresti. Hänen poliittinen suuntauksensa ja äänekkyytensä sen suhteen naurattaa meitä. Analysoin myöhemmin tätä tarkemmin.

4.2 Kohtaus

Raid yrittää selvittää naisystävänsä Tarjan yhteyttä valtioneuvoston portaissa tapahtuneeseen välikohtaukseen. Tämän takia hän menee Helsingin työttömät toimintajärjestön toimistolle. Paikalla on mies, Seppo (Taisto Reimaluoto), ja nimetön nainen (Heidi Herala. Nainen huomaa Raidin, ja tervehtii tätä. Molemmat kiinnittävät huomionsa nyt Raidiin. Raid sanoo haluavansa tietää järjestön toiminnasta.

SEPPO: "Sä olet työtön?"

RAID: "Joo."

SEPPO: "Ja kauanko sä olet ollut työttömänä?"

RAID: "Kauan."

SEPPO: "Se on pitkä aika, perkele!"

Raidilta kysytään, miten hänen mielestään on työttömien asiat hoidettu. Raid sanoo, että se on hänen mielestään perseestä. Nainen sanoo, että sen takia järjestö on perustettu. Raid kysyy jäsenten määrästä, ja Seppo vastaa, että

aktiivijäseniä on kaksikymmentä, mutta ”tätä asiaa sympatiseeraavia on 200 000.”

Raid sanoo haluavansa tietää, miten järjestö toimii, ennen kuin liittyy jäseneksi. Seppo alkaa huutaa, että he ovat radikaali järjestö. Hän rauhoittuu ja kertoo sitten, miten johtajat rikastuvat ja muiden tilanne huononee. Nainen avaa nykytilannetta Raidille, miten huonosti työttömien laita on. Seppo kiroilee välissä, kunnes taas räjähtää karjumaan oppositiosta ja kysyy, miksei kukaan enää laita vastaan talouselämälle. Nainen jatkaa rauhallisesti, miten kansaa opetetaan, ettei parempiosaisia saa kadehtia, koska he kantavat kaiken vastuun.

Raid kysyy, miten työttömien asioita ajetaan. Nainen kertoo, että he esimerkiksi järjestävät mielenosoituksia ja lähettävät postia päättäjille. Seppo alkaa huutaa, että päättäjille pitäisi lähettää ”paskaa, perkele, koska sen ne pöntöt ymmärtää lukemattakin”. Hän jatkaa huutamista, miten miljardöörejä suojellaan. Raid lähtee sanomatta mitään. Kun Seppo lopettaa vaahtoamisensa, hän katsoo taakseen ja ihmettelee, minne Raid hävisi.

4.3 Kohtauksen huumorin analyysi

Iso osa kohtauksen huumorista tulee Sepon käytöksestä. Hän käyttäytyy asiattomasti ja vaihtelee sen välillä, onko hän rauhallinen vai karjuuko hän politiikasta. Asiaa korostaa nainen, joka pysyy koko ajan rauhallisena. Vaihtelu rauhallisen ja asiallisen naisen ja huutavan Sepon välillä on hauskaa vastakkainasettelun vuoksi.

Seppo hahmona menee vähän kylähullu -kategoriaan sopimattoman käytöksen huumorin vuoksi. Artikkelissa Huvittava Kylähullu (Rantala 2015) avataan termiä, ja vaikka siinä puhutaan enemmän kansanhuumorista ja keskittyy henkilöön nimeltä Petter Abram Herajärvi, mutta sovellan artikkelin perusteluja televisiosarjaan ja Sepon hahmoon.

Artikkelissa Rantala sanoo, että ”Huumori ei (Herajärveen) liittyvissä kertomuksissa ole vain nauramista hassuille jutuille tai sanonnoille, vaan se syntyy usein esimerkiksi sopimattomasta käytöksestä sosiaalisessa tilanteessa, sosiaalisten rajojen rikkomisesta tai sanavalmiudesta ja verbaalisesta lahjakkuudesta” (Rantala 2015). Näistä kolmesta Sepon hahmo toteuttaa ainakin kahta. Hänen käytöksensä on sopimatonta, koska hän on esillä työnsä puolesta, mutta kiroilee ja huutaa. Sama käytös rikkoo rajoja. Sanavalmius tai verbaalinen lahjakkuus voi toteutua myös, mutta toki se on hankalampi analysoitava fiktiivisen hahmon kohdalla, koska verbaalinen lahjakkuus tulee televisiosarjan käsikirjoittajilta. Mutta jos asetumme Raidin asemaan, Seppo näyttäytyy sanavalmiina erityisesti siinä, kun nainen puhuu päättäjille lähetettävästä postista, ja Seppo on nopea sanomaan, että niille pitäisi lähettää sen sijaan paskaa.

Sepon ja Raidin keskustelussa työttömyyden kestossa tulee huumoria Raidin hyvin lyhyistä epämääräisistä vastauksista, samalla kun Sepon ”se on pitkä aika” toteamus kuulostaa siltä, että Raidin vastaus olisi ollut kovinkin tarkka. Tässäkin on vastakkainasettelua. Raid ei ole erityisen kiinnostunut, mutta esittää olevansa, vaikka ei juuri näytä innostuneelta. Seppo tarttuu silti pieneenkin asiaan ja jauhaa siitä kovaan ääneen.

Kohtauksen lopussa on myös humoristista, miten Raid pystyy lähtemään kenenkään huomaamatta. Seppo on niin keskittynyt omaan juttuunsa, ettei kukaan kiinnitä Raidiin enää mitään huomiota. Käytös sopii Raidin hahmoon, kun hän lähtee saatuaan tiedot sanomatta mitään.

Mielestäni kohtaus ja erityisesti Sepon poliittisuus ja kärkkäät mielipiteet herättävät huumoria kolmessa eri tahossa.

Jos katsoja on poliittisesti samaa mieltä Sepon kanssa, on hauskaa, miten uhkarohkeasti ja suoraan Seppo sanoo mielipiteensä. Hän sanoo sen, mitä katsoja ei välttämättä uskalla sanoa ääneen. Hän on tällöin oikeassa, ja häntä on hauska kuunnella, koska viimein joku uskaltaa sanoa asiat suoraan. Huumori tulee juuri siitä, että Seppo on oikeassa, ja sanoo sen kaiken

anteeksipyytelemättä. Katsojaa voi huvittaa myös se, miten tämä työttömien ”radikaali järjestö” enimmäkseen näyttää vain jakavan esitteitä, lähettävän postia ja järjestävän mielenosoituksia. Kuinka radikaalia se on? Ei ainakaan niin radikaalia, kuin Sepon uhoaminen voisi antaa ymmärtää.

Jos taas katsoja on eri mieltä Sepon kanssa, on helppo ajatella, että hahmon mielipiteet ovat ”väärää”, ja hän sanoo ne niin itsevarmasti ja intohimoisesti. Se saa ehkä muut Sepon kanssa samaa mieltä olevat näyttämään juuri kylähulluilta ja riehuvilta anarkisteilta, jotka eivät kuitenkaan saa mitään aikaan. Huumori tulee enemmän huonosta ja sopimattomasta käytöksestä.

Jos taas katsoja on puolueeton, tai ei-poliittinen, Seppo näyttää tyypilliseltä ääriajattelevalta tyypiltä. Katsojan silmissä kaikki hyvin poliittiset ihmiset ovat juuri tällaisia riehuvia, huutavia ja intohimoisia tyyppejä. Se on koomista.

Kaikissa näissä kolmessa tapauksessa Sepon anarkistinen ja sopimaton käytös on se, mikä huvittaa.

5 Huumori sarjassa, joka ei ole komedia

Näiden kolmen kohtauksen analysoiminen toi esiin muutamia tyypillisimpiä tapoja tuoda huumoria Raidiin. Käyn ne vielä kertaalleen läpi, ja otan esiin muitakin esimerkkejä sarjasta.

Ensimmäisessä analysoimassani kohtauksessa nousi esiin kevyt tapa keskustella vakavassa tilanteessa. Se tiivistettynä viittaa ristiriitaan, mikä on yksi yleisesti hyväksytyjä huumorin syitä (Hietalahti 2018). Sen lisäksi juuri tämä ristiriita sopii genreen, koska hyvin vakava, jännittynyt tilanne on kaikkien kolmen tilanteessa olevan hahmon arkipäivää, koska kaksi heistä ovat poliiseja, ja yksi ammattirikollinen.

Kaikissa kohtauksissa oli myös hahmojen tuomaa huumoria. Janssonin kohtauksissa oli paljon hänen kuivaa huumoriaan. Janssonilla on tapana sanoa hauskoja repliikkejä täysin vakavalla naamalla. Samoin Raid on usein lyhytsanainen ja vastaa hyvin epäsuorasti kysymyksiin. Myös Raidin hokema ”niinpä”, nousi esiin. Ensimmäisessä kohtauksessa oli myös Hopo, joka oli kohtauksessa nolossa tilanteessa, housut nilkoissa. Hopolla oli useita kohtauksia sarjan aikana, joissa hän keventää tunnelmaa kommenteillaan. Sarjassa on myös muita hahmoja, joiden ainutlaatuinen käytös saa heidät hahmoina erottumaan, ja saa myös katsojat hymähtelemään, jos ei jopa nauramaan. Esimerkkejä näistä hahmoista, joita en tässä opinnäytetyössä analysoinut, ovat rekkakuski Ratsumies ja pornokauppias Sundman.

Ensimmäisessä analysoimassani kohtauksessa oli myös Raidin popkulttuuriviittaus, joka oli ehkä hieman poikkeava, koska sarja ei tavannut käyttää popkulttuuriviittauksia huumorin välineenä. Tässä tapauksessa viittauksen huumori kuitenkin tuli juuri siitä ristiriidasta, ja hahmon huumorista. Miksi Raid mainitsi juuri Jari Sillanpään?

Toisessa analysoimassani kohtauksessa isoin huumorinluoja oli väärinymmärrys, mikä on hyvin tyypillinen komedian perustilanne (Vacklin ja Rosenvall 2015).

Viimeisessä kohtauksessa isoin huumorin luoja oli Sepon sopimaton käytös. Seppo ei ole ainoa hahmo sarjassa, jonka käytös on yleisesti sopimatonta. Raidissa on useita hahmoja, jotka voisi määrittää omituisiksi ja näin myös sopimattomaksi. Sepon lisäksi esimerkkejä ovat muun muassa Perse-Arska, kaatopaikan Keisari ja Maradona. Raidissa on useita hahmoja, jotka voisi luokitella niin sanotuiksi laitapuolenkulkijoiksi. He ovat erikoisia hahmoja, joiden käytös on kummallista ja sopimatonta, mutta tätä käytöstä ei sarjassa kyseenalaisteta. Esimerkiksi Maradona puhuu vain jalkapalloviittauksin, ja Raid kaivaa häneltä tietoja käyttäen myös jalkapallotermejä. Ja myös vaikka näistä hahmoista voi olettaa, että heillä on mielenterveysongelmia käytöksen, puhutavan ja olemuksen vuoksi. Sarja ei kuitenkaan varsinaisesti naura näille ongelmille, ja hahmot ovat vain tavallisia ihmisiä Helsingin katukuvassa. Silti koomiset tilanteet ovat olemassa. Esimerkiksi Seppo huutaa ja raivoaa poliittisesti, ja Perse-Arska haluaa Janssonin katsovan rupia hänen takapuoleltaan.

Mitä nämä kaikki kertovat sarjan huumorista? Vaikka sarja ei ole komedia, se hyödyntää silti hauskoja hahmoja. Hahmot eivät kuitenkaan perustu pelkästään huumoriin. Vaikka edellä on mainittu muun muassa Perse-Arska, joka kuulostaa hahmolta, joka voisi olla pelkästään huumoriin perustuva hahmo, hänestä on hyvin paljon hyötyä tutkimuksissa, ja hänellä on paljon tietoa. Sarjassa käytetään koomisia tilanteita, kuten väärinymmärrystä, jotka silti vievät tarinaa eteenpäin.

Oma henkilökohtainen mielipiteeni sarjan katsomisen ja analysoimisen jälkeen on, että Raidin huumori ei saa minua nauramaan. Se saa minut kuitenkin hymyilemään, ja se pehmittää juuri sopivasti kovaa rikostarinaa. Parhaiten sarja juuri hyödyntää ainutlaatuisia hahmojaan, jotka saavat Raidin erottumaan suomalaisista televisiosarjoista.

Lähdin kuitenkin tutkimaan Raidia erityisesti siitä näkökulmasta, että mitä se antaa käsikirjoittajalle. Miten voin käyttää havaintojani ja analyysiani omassa kirjoittamisessani ja huumorissa?

Kun huumoria kirjoittaa, on melkein pakko luottaa omaan vaistoon, eikä ajatella liikaa huumorin teoriaa. Pääsääntö ainakin omassa tekemisessäni on, että jos se on omasta mielestä hauskaa, sillä on parempi mahdollisuus naurattaa myös muita. Silti se, että tekee opinnäytetyön, jossa sukeltaa ymmärtämään huumoria tarkemmin, ei ainakaan tuhonnut käsitystäni huumorin kirjoittamisesta. Ehkä nämä asiat eivät ole sellaisia, joita mietin tietoisesti, kun itse teen käsikirjoitusta.

Mitkä huumorin keinot jäivät vahvimmin mieleen? Ristiriita, odotusten rikkominen, ylemmyyden tunne ja huojennus. Ne ovat ainakin sellaisia, jotka tuntuvat hyvin luonnolliselta. Meitä naurattaa, kun muilla menee huonommin, tai kun asiat eivät mene odotusten mukaan. Kuinka paljon niitä voi miettiä samalla kuin kirjoittaa?

Omassa taiteellisessa opinnäytetyössäni sekoitan trilleriä ja komediaa, joten hypin jännityksen ja sen purkamisen välillä paljon. Kun käsikirjoitusta on käyty läpi, on noussut kysymyksiä siitä, onko se liian vaikeaa. Jos trillerissä täytyy pitää jännite vahvana, ja toisaalta komedia purkaa sitä, toimiiko se? Kun olen tutkinut huumoria Raidissa, voin todeta, että se toimii ainakin tässä sarjassa. Huojennus on olemassa, ja saatamme naurahtaa tilanteessa, vaikka jännite pysyy silti yllä. Raidissa huumorin tuoma helpotus ei vie pohjaa jännitykseltä, vaan se pysyy yllä loppuun asti. Tasapaino on vain tärkeää. Raid on dekkari, ja huumoria on juuri sopivasti. Minun täytyy siis oman käsikirjoitukseni kanssa löytää myös oikea tasapaino. Tämä kirjallinen opinnäytetyö on auttanut ymmärtämään sitä, ja saanut minut miettimään, kumpaan suuntaan taiteellinen opinnäytetyöni vie enemmän, huumoriin vai jännitykseen?

Jos nyt aloittaisin tekemään opinnäytetyötä, tekisinkö jotain eri tavalla? Olisin voinut valita erilaisia kohtauksia, mutta ongelma on ehkä se, että kohtauksia pitäisi analysoida enemmän. Kolme on kuitenkin hyvä määrä rajauksen puolesta. Erilaisia hauskoja kohtauksia olisi kuitenkin löytynyt muualtakin. Minulla oli harkinnassa useampi, kunnes päädyin näihin antamieni perustelujen takia. Esimerkiksi Bossen ja Roobertin kohtaaminen varmistui vasta loppuvaiheilla, kun harkitsin myös esimerkiksi Perse-Arskan kohtauksia, tai muita Janssonin kohtauksia, joissa on hänen kuivaa huumoriaan. Päädyin lopulta tähän, koska

se oli ollut mielessäni jo ennen opinnäytetyön aiheen varmistumista, joten miksen analysoisi sitä kohtausta, joka sai minut kiinnostumaan Raidin huumorin analysoinnista?

Raid on televisiosarjana sellainen, joka ansaitsisi pidemmän ja tarkemman analyysin huumorista. Tämä opinnäytetyö on kuitenkin hyvä alku, ja olen löytänyt syitä huumoriin.

6 Lähdeluettelo

- Hietalahti, Jarno. *Huumorin ja naurun filosofia*. Tallinna: Gaudeamus Oy, 2018.
- Kinnunen, Aarne. *Huumorin ja koomisen keskeneräinen kysymys*. Juva: WSOY, 1994.
- Ranta, Niko. ”Jari Sillanpään liittyvässä huumevyyhdissä on syytettynä 12 ihmistä – IS selvitti taustat ja aiemmat rikokset.” *Ilta-Sanomat* (<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005715071.html>), 11.6.2018.
- Rantala, Päivi. ”Huvittava Kylähullu.” Teoksessa *Huumorin skaalat*, tekijä: Seppo Knuuttila, Pekka Hakamies ja Elina Lampela, 75-94. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2015.
- Rautio, Marjatta. ”Jari Sillanpään tuomio jää voimaan: Kuvasi tietokoneelta, kun mies oli sukupuoliyhteydessä pienen lapsen kanssa – valittaa vain suurista sakoista.” *Yle.fi* (<https://yle.fi/a/3-11283152>), 30.3.2020 .
- Ruonakoski, Eetu. ”Jari Sillanpää tuomittiin rattijuopumuksesta ja huumeen käyttämisestä – rangaistukseksi massiiviset sakot.” *MTV Uutiset*, 2018.
- Vacklin, Anders, ja Janne Rosenvall. *Käsikirjoittamisen taito*. Helsinki: Like Kustannus OY, 2015.